

Trbušni ples

Grdić, Ivana Isabella

Undergraduate thesis / Završni rad

2016

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:007648>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-29**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

SVEUČILIŠTE JURJA DOBRILE U PULI
ODJEL ZA INTERDISCIPLINARNE, TALIJANSKE I KULTUROLOŠKE STUDIJE
ODSJEK ZA KULTURU I TURIZAM

IVANA ISABELLA GRDIĆ

TRBUŠNI PLES

Završni rad

Pula, 2016.

SVEUČILIŠTE JURJA DOBRILE U PULI
ODJEL ZA INTERDISCIPLINARNE, TALIJANSKE I KULTUROLOŠKE STUDIJE
ODSJEK ZA KULTURU I TURIZAM

IVANA ISABELLA GRDIĆ

TRBUŠNI PLES

Završni rad

JMBAG: 0303032081, redovan student

Studijski smjer: Kultura i turizam

Predmet: Estetika komunikacije

Znanstveno područje: Humanističke znanosti

Znanstveno polje: Filozofija

Znanstvena grana: Komunikacija

Mentor: prof. dr. sc. Fulvio Šuran

U Puli, 30. rujna, 2016.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, Ivana Isabella Grdić, studentica na Odsjeku za Kulturu i turizam Odjela za interdisciplinarnu, talijansku i kulturološku studiju Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli, izjavljujem da je ovaj rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu. Izjavljujem da ni jedan dio ovoga rada nije napisan na nedopušten način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada te da koji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi, ili u radu namijenjenu nekom drugom predmetu na Odsjeku za Kulturu i turizam, odnosno na Odjelu za interdisciplinarnu, talijansku i kulturološku studiju.

Pula, 30. rujna 2016.

Studentica:

IZJAVA o korištenju autorskog djela

Ja, Ivana Isabella Grdić dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj završni rad pod nazivom *Trbušni ples* mogu koristiti na način gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu sa Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama. Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, 30. rujna, 2016.

Potpis:

Sadržaj

1. Uvod	6
2. Povijest trbušnog plesa.....	7
3. Stilovi trbušnog plesa	10
3. 1. Egipatski stil	10
3. 1. 1. Raqs sharqi.....	10
3. 1. 2. Beledi.....	11
3. 1. 3. Saiidi	12
3. 1. 4. Shaabi	12
3. 1. 5. Moderni egipatski.....	13
3. 2. Turski stil	13
3. 3. Tribal stil.....	14
3. 4. Romski stil.....	16
3. 5. Drum Solo	16
3. 6. Moderni indijski plesovi	17
3. 7. Hawaii-ska Hula	17
3. 8. Afro-brazilski plesovi	18
4. Glazba, kostimi i ukrasi.....	19
4. 1. Tribal kostim i porijeklo elemenata kostima.....	21
4. 2. Bandžara nomadi iz Indije i karakteristike njihove nošnje	26
4. 3. Kineski narod Miao i njihov utjecaj na tribal fusion kostimografiju	29
4. 4. Tetovirane trbušne plesačice	31
5. Komunikacija i ples.....	33
6. Zaključak	39
7. Literatura	40
8. Sažetak.....	41
9. Summary	42

1. Uvod

Svaka plesačica zauvijek ima 19 godina. (japanska izreka)

Ples je ritmičko pokretanje tijela, obično u skladu s glazbom i u ograničenom prostoru s ciljem izražavanja ideja ili emocija, oslobađanja energije, ili uživanja u samom pokretu. Smatra se jednom od najstarijih umjetnosti koja je prisutna u svakoj kulturi svijeta. Motivi plesa mogu biti obredni, svečani, liturgijski, magijski, teatralni, društveni, estetski itd.

Ples je, ne smijemo to smetnuti s uma, trodimenzionalna umjetnost. Prostorna komponenta ritma je očigledna – nižu se ravna i kružna kretanja kroz prostor kombinirano s udaljavanjem i približavanjem. Dinamiku i ritam određuje izmjenjivanje napetih i opuštenih, jakih i slabih pokreta, kratkog ili dugog vremenskog trajanja, a važna komponenta je tok pokreta: slobodan, impulzivan ili vezan. Prisutnost sve četiri komponente ritma posebnost je plesa jer većina ostalih umjetnosti ima ih manje pa moraju posjedovati načine i sredstva za virtualno dočaravanje komponente koja im nedostaje.

Ples je društvena aktivnost, prisutna u cijelom svijetu, svojevrsna vrsta jezika koji ne poznaje granice te pokretima izražava emocije. Zato dopire do ljudi različitih nacija i vjera, obrazovanja i dobi. On garantira radost i nadahnuće onima koji plešu i onima koji gledaju te obogaćuje i nadahnjuje dušu čovjeka, a posjeduje povoljne psihoterapeutske učinke. Također, ima niz pozitivnih učinaka na fizičko zdravlje čovjeka.

2. Povijest trbušnog plesa

Iako se Egipat smatra kolijevkom trbušnog plesa jer postoje mnogi zapisi i crteži koji potvrđuju povijest plesa sami korijeni trbušnog plesa zadiru mnogo dublje u povijest u prapovijest koja je postojala mnogo prije pisanog pisma. Zahvaljujući utjecaju trbušnog plesa na ljudski duh uspio je sačuvati tajne drevnih kultova plodnosti sve do danas unatoč moralnim i kulturalnim predrasudama. Trbušni ples je stvoren od žena za žene budući da su ga izvorno žene plesale između sebe kada bi slavile život ili izvodile rituale u kojima su kroz ples obožavale "Boginju".

Postojala su tri glavna plesa:

Ples plodnosti – pomoću kojeg bi žena budila *Boginju plodnosti* u sebi te oživljavala senzualnost, ljepotu, nježnost, ženstvenost. Ovaj ples spada u tantričku vrstu plesa i naziva se i *Plesom Boginje*.

Porodajni ples – pomoću kojeg bi se žena spajala s *Velikom Majkom* te budila majčinske osjećaje u sebi i pripremala svoje tijelo za porod. Tradicionalno ovaj ples se naziva *Zar*.

Svadbeni ples – tradicionalno se izvodio (i još uvijek izvodi) na vjenčanjima, gdje bi trbušna plesačica predvodila svadbu sa svijećnjakom na glavi. Njezin ples predstavljao je blagoslov za plodnost i sreću budućeg bračnoga para, a svijeće na njezinoj glavi označavale su put svjetla u njihovom budućem zajedničkom životu. Tradicionalno ovaj ples se naziva *Raqs Shamadan*.

U starom Egiptu ples je bio neophodan dio kulture. Ljudi svih staleža svakodnevno su na ovaj ili onaj način bili okruženi plesom. Jedna učiteljica plesa svrstala je te plesove u šest kategorija:

1. religiozni plesovi,
2. nereligiozni svečani plesovi,
3. haremski plesovi,
4. plesovi za gozbe,
5. borbeni plesovi,
6. ulični plesovi.

Osim u Egiptu "trbušni" ples bio je razvijen u Indiji, na bliskom Istoku, u Turskoj, Africi, kasnije se počeo širiti Europom. Najviše je bilo lutajućih uličnih plesača i plesačica koji su zabavljali prolaznike. Haremske žene bile su podučavane plesu i glazbi, a one su plesale haremske plesove koji su se izvodili daleko od oka javnosti. Također, postojale su i plesne grupe koje se moglo unajmljivati (i bile su jako dobro plaćene) za svečanosti i gozbe. Zatim, bile su tu i religijske plesačice, svećenice, koje su izvodile obrede i plesne rituale.

Oko 1500 g. pr.n.e. u Stari Egipat stigle su elegantne indijske hramske plesačice koje su uvele eleganciju u ples. Kako je egipatska civilizacija rasla strane kulture te njihovi običaji i bogatstvo doseljavali su se u Egipat. To su bile slobodne žene, golotinja je bila normalan dio egipatskog društva. U Starom i Srednjem Kraljevstvu plesačice su bile odjevene u kratke suknje i golih grudi ili su plesale potpuno gole samo s pojasom oko bokova i nakitom. Haremske žene bili su poznate kao "Ukrašene" jer su kanom bojale ruke i nokte. One su bile obrazovane u glazbi i plesu. Osim što su plesale i pjevale, svirale su harfu i druge instrumente od kojih su najvažniji bili sistra i menita jer su se smatrali religioznim instrumentima.

Haremski plesovi bili su znatno profinjeniji od onih uličnih. Izvodili su se na više načina: kao solo ples, ples u dvoje, ples u troje i kao grupni ples. Egipatska kultura poštovala je ženu. Turske plesove moglo se podijeliti u tri kategorije:

- religijski plesovi (sufi ples),
- plesovi iz užitka (narodni plesovi),
- plesovi kao spektakl.

Budući da je muslimanskim ženama bilo dozvoljeno zabavljanje jedino u krugu žena u zatvorenim prostorima, žene su često priređivale zabave jedne za druge ili su unajmljivale plesačice da ih zabavljaju. I tako su žene generacijama plesnu tradiciju prenosile i sačuvala sve do danas. Plesačice koje su žene zabavljale glazbom i plesom nazivale su se *Chengi*. *Chengi* su plesale u haremima, javnim kupalištima i ostalim zatvorenim prostorima namjenjenim samo za žene. Izvodile su krugove, osmice, spirale, shimije uz činelice i s velom, bile su iznimno popularne zabavljačice.

Migrirajući sve južnije u Egipat, romske *Chengi plesačice* postaju sve slobodnije u svojim nastupima i počinju nastupati i pred muškom publikom. Tada dobivaju novi naziv *Gawazee plesačice*. *Gawazee* u prijevodu sa egipatskog znači osvajačice srca, a negdje se prevodi i kao autsajderi. U svoj ples *Gawazee-janke* dodaju ondulacije torza, te osim činela i vela, počinju plesti i s mačevima, štapovima i svijećnjacima. Dok bi one plesale ljudi bi im pod noge bacali kovane novčiće – odakle potječe ukrašavanje plesne odjeće novčićima. Što je više imala novčića na svojoj odjeći to je bila bolja plesačica novčići su označavali status među plesačicama, a s druge strane, ušivanje novčića na odjeću predstavljalo je sigurnost, jer je to bilo jedino mjesto na kojem je njihov novac bio "osiguran od krađe". *Gawazee plesačice* su bile profesionalne, putujuće plesačice koje su zarađivale mnogo novaca. Među njima, tada su se preferirala ženska djeca, jer su žene plesom uzdržavale obitelj, priskrbljivale sredstva i slavu, a slavom i dobar brak.

Oblačile su svilu i nosile bogat nakit oko gležnjeva, ruku, vrata, te novčića na čelu i rinčice u nosu. Oči su ocrtavale ugljenom, a ruke i noge su ukrašavale kanom (što je označavalo višu klasu). Francuzi su otvorili javne kuće i prisili *Gawazeejike* da rade u njima. Od tada, pa sve do kraja 19. stoljeća Egipat je postao glavno trendovsko mjesto za bogataše iz zapadne Europe. Sami Egipćani su imali drugačiji stav prema plesačicama zbog mnogobrojnosti plesačica donijeli su *Zakon o školovanju plesačica u glazbenoj umjetnosti*. Takve učene plesačice dobivaju novi naziv *Ahmel*. I tako *Ahmel* plesačice postaju dio privatnih harema podučavajući umjeće ljubavi putem senzualnih plesova. Za razliku od *Gawazee plesačica* – uličnih plesačica. Sam naziv trbušni ples, jest zapadnjački naziv za ovaj ples načinjen od francuske fraze *Dance du ventre* ili "ples trbuha". Za popularnost trbušnog plesa na zapadu zaslužna je plesačica imenom Little Egypt, koja je postala popularna u Chicagu.

3. Stilovi trbušnog plesa

Postoje razni stilovi trbušnog plesa i uopće folklornih plesova orijentalnih zemalja kao što su: Raks Sharki, Baladi, Khaleegy (ples s kosom), Turkish Belly Dance, Romany Belly Dance, American Tribal, Tribal Fusion, Ghotic, Raks Assaya (muški ples s štapom), Saidi (ženski ples s štapom), Raks Shamadan (ples s svjećnjakom na glavi), Ples s velom, Ples s mačem.

3. 1. Egipatski stil

Danas je najrašireniji i najrazvijeniji stil trbušnog plesa. Ima mnogo podstilova koje je laiku teško razlikovati. Osnovni i napopularniji je klasični egipatski stil (*raqs sharqi*) iz kojeg se razvio i moderni egipatski. Osim njega, tu pripadaju još i folklorni plesovi te njihove moderne varijante. Neupućeni često miješaju egipatski i turski stil, ali postoje razlike među njima te većina plesačica danas ipak slijedi egipatski stil.

1. *Raqs sharqi* (klasični egipatski)
2. *Beledi*
3. *Saiidi*
4. *Shaabi*
5. *Melaya leff*

3. 1. 1. Raqs sharqi

Klasični egipatski stil plesa, koji se izvodi uz klasičnu arapsku muziku. Karakteristike egipatskog stila su nježni i skladni pokreti te izolacije pojedinih dijelova tijela, preciznost i odmjerenost shimmyja i pokreta općenito. Ruke ne sudjeluju puno, ali one obogaćuju i uljepšavaju izvedbu plesačice. Njena tehnika uključuje razne ritmične pokrete bokova te mnogo shimmya. Vrlo je kontroliran, elegantan, uglađen te često uključuje i nešto baletnih elemenata. Istaknuta je kontrola mišića, a pokreti su sitni i precizni. Moglo bi se reći da je rečenica „manje je više“ moto klasičnog egipatskog stila trbušnog plesa. Ples na podu je od 1950. u Egiptu zabranjen, tako da je najniži položaj u egipatskom stilu čučanj u kojem se plesačica zadržava vrlo kratko.

Ipak, ovdje nisu toliko važni pokreti, koliko je važno da plesačica svojim plesom izrazi emocije i interpretira pjesmu. Ne koriste se teški pokreti i složene kombinacije, sam ples je jednostavan, no najteže je plesu dodati crtu elegancije i profinjenosti te osjećajnosti. Plesačice ovoga stila upotrebljavaju dugi veo u svojim nastupima, glamurozne višeslojne kostime sa puno resica da bi što bolje naglasile dramatične pokrete. Plesačice su bosonoge. Iz klasičnog egipatskog stila oblikovalo se mnogo drugih stilova trbušnog plesa, uključujući različite moderne fuzije. Tako se danas najviše pleše moderni egipatski stil, vrlo sličan klasičnom, no slobodniji, ne poštujući toliko stroga pravila klasičnog stila, kako u odabiru muzike (pleše se i uz moderne egipatske pop pjesme) tako i u odabiru kostima, a vide se i složenije plesne kombinacije koje nerijetko uključuju utjecaj drugih plesova kao što su balet ili jazz dance.

3. 1. 2. Beledi

Ples u prijevodu s arapskog znači "moja zemlja", "moj zavičaj", to je folklorni ples s tradicionalnim karakterom. Današnja glazba za beledi je u 4/4 ritmu, jednostavno nazvanom beledi. Taj ritam je sličan saidi ritmu i često se izmjenjuju u glazbi. Tako i beledi stil može sličiti saidiju, biti razigran i živ, ali se tu ne koristi štap. Tradicionalno se pleše isključivo u solo izvedbi, a ne u skupinama, i po tome se razlikuje od drugih folklornih stilova. Sam ples je više izraz osjećaja nego pokreta, tako da rijetke plesačice znaju interpretirati beledi - pogotovo zapadne budući da je važno razumijeti tekst pjesme. Vrlo jednostavan ples, ali izrazito osjećajan i prepun raznih gesti. Pokreti su kontinuirani i nježni, najčešće u centralnom dijelu tijela i abdomenu, uglavnom su to kružni pokreti i razne varijacije osmica. Ovaj ples je namijenjen plesačici, a ne publici. Plesačica se povlači u sebe, a ples dolazi iz nutrine. Kao i općenito u egipatskom stilu, strogo je zabranjen ples na podu. Nema naglašenih pokreta, ali cijelo tijelo se doima kao da će eksplodirati. Plesačice su bosonoge. Tradicionalno se pleše u dugim haljinama s maramom oko kukova. Haljine su rezane sa strane, obično od koljena pa naniže, ukrašene novčićima ili resama. Najčešće su od prirodnog materijala, što daje folklorni element plesu, dok se u modernijim verzijama koriste višebojni kostimi svjetlucavih materijala.

3. 1. 3. Saiidi

Oblik folklornog plesa iz Gornjeg Egipta. Pogrešno je mišljenje da mora uključivati štap kao rekvizit, to najčešće jest tako, ali nije nužno. Sami pokreti su veoma živahni i energični, karakterizira ih puno skakutanja, a pete su često usmjerene prema podu sa snažnim radom kukova. Njihovi pokreti kukovima i okreti slijede zemljani ritam. Koraci i pokreti koji se najčešće koriste su arapski konj, hip drop, saiidi poskoci nazad i naprijed, trokorak, lozica itd. Kao što je spomenuto, saiidi stil plesa je često izvođen sa štapom kao osloncem i pomagačem, no kada žene plešu saiidi s muškarcima, kao dio grupe, obično ne koriste štapove.

Plesačica izvorno najčešće nosi kostim koji više prikriva, poput beledi haljine, tradicionalne nošnje (galebeya), a preko imaju vezanu maramu s novčićima oko kukova, maramu na glavi i mnogo zlatnog nakita te se kreću lagano mašući štapom. Glazba je u saiidi ritmu (dum-tek, dum dum, tek), no nije svaka pjesma u tom ritmu folklorni saiidi – on se najčešće koristi kao glavna podloga i u modernim pop pjesmama. Melodija zvuči vrlo nazalno i grubo te koristi tradicionalnije folklorne instrumente kao što su mizmar, naye, rebaba i bubnjevi. Neke preporuke za Saiidi muziku: Afrah Baladna Said (Hollywood Music Centre) i Best of Saiidi (Hollywood Music Centre).

3. 1. 4. Shaabi

Ples je naroda, živahan i veseo, može se izvoditi pojedinačno, no češće se pleše u grupama gdje plesači komuniciraju gestama međusobno se nadigravajući, a osjeti se jak utjecaj narodnog plesa. Nije elegantan, poletan i glamurozan kao klasičan i moderni stil, već je opušten i skakutav nastojeći pokretima opisati tekst pjesme. Postoji tradicionalni i moderni. Kostim je sličan svakodnevnoj odjeći. Shaabi najbolje izvode pravi Egipćani kao što je Khaled Mahmoud. Pjesme su moderne i jako popularne među mladima u Egiptu, a najpoznatiji pjevači shaabi muzike su Saad i Hakim.

3. 1. 5. Moderni egipatski

Smatra se najomiljenijim trbušnim plesom na svijetu. Ples je elegantan, profinjen i šarmirajuć. Plesačica za vrijeme plesa osvaja naklonost publike. Plesačice su obučene u duge uske haljine prepune raznih školjkica i blještavih kamenčića. Plesačice mogu biti bosonoge, ali češće imaju visoke potpetice.

3. 2. Turski stil

Koristi klasične pokrete i temeljne tehnike plesa, ali energičnije i izraženije, odvažnije i drskije nego drugi stilovi trbušnog plesa. Pokreti su veći, jači, širi, a ne sitni i ugađeni kao kod egipatskog stila, dok su akcenti vrlo krupni usmjereni prema van te se vidi utjecaj romskih plesova. Uobičajen je i ples na podu te mnogo brzih okreta. Turkinja neće plesati na tursku pop glazbu već instrumentalnu orijentalnu glazbu ili folklornu (chiftetelly i karshilama). Karshilama se pleše u 9/8 ritmu, s puno shimmyja kukovima i ramenima.

Velika je razlika i u kostimima - suknje su često napravljene s mnogo manje tkanine nego u egipatskom stilu trbušnog plesa i vrlo su kratke, pokazujući više tijela plesačice. Iako su pojasevi puni perlica uobičajeni i u drugim stilovima trbušnog plesa, za turski stil karakterističan je pojas V oblika koji je puno teži i kićeniji nego egipatski. Plesačice turskog stila občno su mlađe u odnosu na plesačice ostalih stilova, posebice egipatskih stilova gdje se preferiraju zrelije žene. Također, nose sexy, prozirnu i atraktivnu odjeću te u plesu koriste činelice. Nerijetko se može vidjeti da plešu u visokim štiklama koje ih nimalo ne ograničavaju u izuzetno brzim i naglim okretima i promjenama. Najpoznatije plesačice turskog stila su Selma Yildiz, Asena, Tanyeli i Didem.

3. 3. Tribal stil

Jedan je od najmlađih stilova trbušnog plesa. Nastao je u SAD-u, točnije u San Franciscu, kao mješavina različitih plesnih stilova i etničkih utjecaja. Stvorila ga je Jamila Salimpour šezdesetih godina 20. stoljeća vodeći plesnu skupinu Bal-Anat te se tribal proširio diljem Amerike. Carolina Nericcio osnovala je, danas svjetski poznatu, skupinu Fat Chance Belly Dance (FCBD) koja izvodi ATS. Tribal stil se od tada ubrzano širi i razvija te se podijelio na American Tribal Style (ATS), Tribal Fusion te mnoge druge moderne fuzije.

Tribal ćemo najlakše prepoznati i razlikovati od drugih stilova zahvaljujući kostimima. Originalno su tribal kostimi bogati i slojeviti, karakterizira ih mješavina elemenata centralnoazijskih i anatolijskih folklornih nošnji (srebrni nakit i ukrasi od starih pakistanskih i afganistanskih novčića, vunene kićenke) s choli topovima. Na glavi često nose ukrašeni turban, ili pak umjetno cvijeće, perje u različitim bojama, metalne ukrase itd. Nerijetko je sastavni dio „kostima“ piercing ili tetovaža. Kostimi tribal stila potpuna su suprotnost blještećim egipatskim kostimima. Najpoznatije tribal plesačice danas su Rachel Brice, Kami Liddle, Sharon Kihara, Suhaila Salimpour i dr. American Tribal ili američki plemenski ples (ATS), je vrsta trbušnog plesa koji sve više osvaja svijet. Jako je popularan u Americi, Kanadi, Australiji, i Novom Zelandu, a sve je popularniji i u Europi. Radi se o grupnom plesu u kojem jedna plesačica izvodi pokrete, a ostale u grupi ju slijede. Utemeljiteljica i kreatorica ovog plesa je Jamila Salimpour, koja je prvi put sa svojom plesnom grupom Bal-Anat nastupila u San Francisku 60-tih godina prošlog stoljeća. Taj ples je mješavina egipatskih pokreta kukovima, flamenko pokreta i držanja ruku, turskog uvijanja grudnog koša i trbuha (ondulacije torza). Od svih stilova ovo je fizički najzahtjevniji stil. Pokreti su usporeni, hipnotički i prizemljujući. Ovaj ples razvija jaku neverbalnu komunikaciju među plesačicama, te međusobnu povezanost. Po kostimima i po glazbi vidi se najveća razlika između ovog stila i ostalih stilova trbušnog plesa. Plesačice su odjevene u iznimno široke suknje ispod kojih nose dimije, zatim imaju široki pojas oko kukova bogato ukrašen dugačkim resicama, bijelim kauri školjkicama, stakalcima i vunanim kičankama; gore su odjevene u istočnoindijske choli topove preko kojeg se nosi grudnjak od srebrnih teških starih novčića.

Na glavi je ili pamučni turban prekriven srebrnim ukrasima ili umjetno cvijeće, a kosa je ispletana u pletenice uz dodatak umjetnih stiliziranih dreadlocksa. Preferiraju se tamne boje, sa crnom kao podlogom uglavnom, iako je pojas šaren, a donji rub suknje može biti u nekoj od boja. Pastelne i svijetle boje, kao ni blješteći, sjajni i prozirni materijali ne dolaze u obzir. Kostimi su izrađeni isključivo od prirodnih materijala. Plesačice su često istetovirane i ukrašene pearcingom, oko očiju našminkane u crno. Glazba može biti razna, ali uvijek je dominantan zvuk udaraljki. American Tribal Fusion jedan od najrasprostranjenijih. On je nastao tek nedavno tj. kasnih 80-ih i ranih 90-ih u okolici San Franciska. Kao što možete pretpostaviti, ovaj stil je nastao iz Tribal stila radi se o mješanju ATS-a sa stilom neke etničke skupine ili nekog drugog stila plesa, npr. indian fusion, flamenko fusion, african fusion, hip hop stil, punk stil i sl. Ovaj ples se može izvoditi grupno ili solo. Kreativan je i slobodan. Plesačice su bosonoge. Transformaciju je započela Carolena Nericcio i njena plesna grupa Fat Chance Belly Dance. Ova vrsta plesa usredotočena je na grupni ples. Vokabular plesnih pokreta, baš kao i kostimografija, eklektičan su spoj utjecaja različitih kultura Sjeverne Afrike, Indije, Španjolske i Srednjeg Istoka. Kostim se obično sastoji od slojeva koje čine široke hlače, suknja, ukrašeni pojas i indijski choli-topa, a sve to izrađeno od antiknih materijala i plemenskog nakita.

Ovakvi teški kostimi doprinose 'prizemljenosti' ovog stila plesa. Plesačica koja je još više utjecala na brzi razvoj ovog stila je Rachel Brice. Ona je naime, prva počela plesati sama. I upotrebljavajući snagu joge. Stil je popularan jer daje potpunu slobodu i kreativnost. Američki kabaretski, to je mješavina modernog egipatskog i turskog stila namjenjena uglavnom za show nastupe. Pleše se na prstima u atraktivnim kostimima uz moderniziranu orijentalnu glazbu namjenjenu zapadnjacima. Ovaj stil sadrži elemente baleta i latino-američkih plesova.

3. 4. Romski stil

Postoji mnogo raznolikih romskih plesova diljem Bliskog istoka i Europe. Prepoznatljiva je tradicionalna volumiozna suknja i često je korištena u romskim plesovima Španjolske, Maroka, Turske i Rusije. Karakteristična obilježja romskog stila su mnogo nakita, šareni šalovi za glavu i bokove, te velike šarene suknje. Indijski utjecaj na romski stil osjeća se u ekspresivnim i delikatnim pokretima ruku. Najuobičajeniji pokreti su karakteristični pokreti zdjelicom, koraci koji prate zahtjevni ritam tipičan za romsku glazbu te pljeskanje rukama i pucketanje prstima. Uz to, često se raznim gestama opisuju tradicionalne svakodnevne radnje i običaji, i zapravo je rijetko romski ples koreografiran jer se bazira upravo na toj improvizaciji i komunikaciji s publikom. Pokreti ruku su veoma graciozni, zajedno s gornjim dijelom tijela, dopirući prema nebu kao želja za poletom prema njemu, dok su stopala združena sa zemljom – vezana za zemlju, zapravo tabaju, gaze da bi postali dio zemlje. Umjetnost romskog plesa leži u njegovoj sposobnosti da komunicira s glazbom, muzičarima i publikom te da improvizira bilo koji dan pokret.

Zbog vječnog lutanja po svijetu, Romi su preuzeli od svake kulture ponešto glazbe i plesa što im se svidjelo. Tako da Zambra trbušni ples sadrži elemente španjolskog flamenka, egipatskog "Gawazee" plesa, makedonskog romskog čočeka, turskog, ruskog i indijskog plesa. Plesačice su odjevene u kratke majice lepršavih rukava, te vrlo široke suknje, često puta sa volanima. Oko kukova imaju zavezanu maramu sa resicama, ponekad vežu i maramu oko glave, a kao naušnice koriste velike široke karike. Plešu se u sandalama bez potpetice ili bose.

3. 5. Drum Solo

Dinamični ples koji se izvodi uživo, gdje su bubnjar i plesačica sjedinjeni. Plesačica ne zna što slijedi, što će bubnjar bubnjati, ali mora dobro poznavati ritmove tako da ih može odmah prepoznati i interpretirati. Plesačica svojim tijelom prati ritmove bubnjanja – njeno tijelo "postaje" bubanj. Najčešće korišteni ritmovi u Drum Solo izvedbi su: Saiidi, Maksoum, Kuwaiti, Fellahi, Karatchi, Malfouf.

3. 6. Moderni indijski plesovi

Spomenimo danas najpopularniji Bollywood Bangra. Ovaj ples je nastao kao kombinacija klasičnih indijskih plesova, Bangra folklorne glazbe i elemenata orijentalnih plesova, hip-hopa, salse, jaz baleta i dr. Danas su Bollywoodski filmovi sve popularniji; prepuni predivnih plesnih točaka koje sve više očaravaju svijet. Klasični indijski plesovi – postoji ih mnogo vrsta. To su uglavnom religiozni plesovi. Najpoznatiji su: Bharata Natyam, Kuchipudi, Odissi i Kathak. Dakle, to su stilovi orijentalnih plesova. No, osim orijentalnih plesova u trbušne plesove ubrajaju se još (navest ću samo popularne).

3. 7. Hawaii-ska Hula

Hula predstavlja govor srca, ona je duša Hawaii-a. Hula je nježan, ženstveni ples prepun gesti Hula se ne može izvoditi bez poezije i "pričanja priče" (Mele). Preko Mele-a oni prenose svoju kulturu, običaje, molitve iz generacije u generaciju. Tako razlikujemo: Mele pule (molitve), Mele ho'oiipoipo (ljubavne pjesme), Mele 'aina (pjesme s kojima slave Zemlju) i dr. Postoji šest osnovnih "koraka": Kaholo, Ka'o, Kawelu, Kahela, 'Ami, Lele. Obično se rade koreografije na određene pjesme, četiri najpopularnije: Dance Hula Girl, Blue Hawai'i, Pua Tiahi, Hawaiian Wedding Song.

Tahiti-ski Ori – za razliku od nježne Hule, Ori je visoko energičan i erotičan ples. Poznatiji je pod nazivom Tamure. To je ples koji svima oduzima dah. Sastoji se uglavnom od brzih, tresućih (shimmy) i trzajućih pokreta kukovima dok je gornji dio tijela miran. Osnovnih pet pokreta nazivaju se: 'ami, Tahitian bump, flower, snake i fa'arapu. Nekada davno Tahiti je bio centar putujućih izvođača znan pod nazivom Arioi. Oni su plovili od otoka do otoka i izvodili plesove, pantomimske drame i molitvene obrede u čast njihovog božanstva Oro – božanstva mira, plodnosti i poljoprivrede.

3. 8. Afro-brazilski plesovi

Vrlo dinamičan ples koji se izvodi uz vruće latinoameričke ritmove. To su uglavnom ulični plesovi koji se izvode na brazilskim karnevalima. Neke od poznatih plesačica kažu: "Glavna karakteristika afro-brazilskog plesa je praćenje dominantnog ritma nogama, te slobodni i nezavisni pokreti ruku, grudnog koša, glave i kukova. Uz tradicionalne, ritualne pokrete, ovaj ples uči nas i moderne brazilske plesne ritmove, sambu, batucadu i suvremeni afro party stil poznat iz pop glazbe i današnjih MTV video spotova.

Sveti afrički iscjeljujući ples – u Africi ples predstavlja od pukog pokreta tijela, tamo je ples direktan put koji dovodi do iscjeljenja kroz slavljenje života. Kroz ples plesači postaju ptica i vjetar, vatra i zmija. 6 najpoznatijih plesova su: Sowu – Ples Života, Gbegbe – Poziv za viziju i snagu, Focodoba – inicijacijski ples Bambare, Umoya – južnoafrički ples koji privlači energiju Neba i Zemlje, Nago – afro-haitijski ratnički ples za potvrđivanje moći, Yonwalu ples za invokaciju Damballe – vladara zmija, Healing Journey – unutarnji ples za iscjeljivanje.

4. Glazba, kostimi i ukrasi

Kod muzike za tribal (ATS) dominantan je ritam, odnosno zvuk udaraljki. Najčešće zastupljeni ritmovi su tradicionalni baladi, saidi, ayub, malfouf, masmoudi i cifteteli. Neke od grupa koje rade odličnu glazbu za ATS trbušni ples su Solace i Helm, te Gypsy Caravan i Tim Rayborn. Danas plesne organizacije poput Fat Chance Belly Dance, Gypsy Caravan ili Suhaila Productions produciraju vlastite audio nosače zvuka za American Tribal Style. Tribal fusion trbušni ples pleše se na suvremenu elektronsku glazbu, *industrial, new age* ili *neogypsy* muziku (npr. Dead Can Dance, Amon Tobin, Maduro, Pentaphobe, Beats Antique, Balkan Beat Box, DJ Mosavo, Djinn). Produkcijski brand Bellydance Superstars izdao je brojne nosače zvuka sa fusion glazbom koju koriste plesne grupe The Indigo, Le Serpent Rouge i tribal sekcija Bellydance Superstars.

Neki osnovni pokreti u ATS trbušnom plesu (podjela prema plesnoj grupi FatChance Bellydance koja je široko prihvaćena, ali nije standard):

- *Basic Egyptian* – naizmjenični iskorak uz twist zaokret jednim kukom prema centru tijela.
- *Choo-Choo* – pokret kukom prema gore – hip lift. Single Choo-Choo i Double Choo-Choo su neke od varijacija, samo uz dodatak pokreta rukama.
- *Taxeem* – osnovni spori pokret u tribal trbušnom plesu – vertikalna "osmica" kukovima u smjeru odozdola prema gore.
- *Maia* ili *Maya* – obrnuti Taxeem, vertikalna "osmica" kukovima u smjeru odozgora prema dolje.
- *Arabic* – poznat i pod nazivom *Camel Walk*, tj. devin hod. Ondulacija cijelog tijela koja počinje iz grudnog koša poput "osmice" cijeloga tijela.
- *Floreo* – kruženje čitavim dlanom i prstima iz zapešća, uz spajanje srednjeg prsta i palca.

Tribal fusion belly dance je potpuno nova plesna disciplina nastala iz ATS-a. Kao što mu i ime govori (eng. *fusion* = fuzija, mješavina, spajanje), stil trbušnog plesa koji nazivamo tribal fusion odnosi se na kombinaciju koreografiranih ili improviziranih pokreta iz tribal trbušnog plesa sa plesnom stilizacijom određenog folklornog plesa. Tako npr. možemo imati '*Indian fusion*', što je kombinacije tribal trbušnog plesa sa nekim elementima indijskih plesova (kombiniraju se indijske mudre i neki koraci), '*Flamenco Fusion*', kombinacija tribal trbušnog plesa s elementima iz flamenka, '*African Fusion*', '*Gypsy Fusion*', '*Folcloric Fusion*' itd. Naravno, svaki od ovih stilova pleše se uz glazbu i ritmove karakteristične za tu etničku skupinu. Sve se češće tribal stil trbušnog plesa kombinira uz hip-hop i suvremene jazz plesne pokrete, na pop glazbu s bliskoistočnim ili *bhangra* prizvukom, ili pak na elektronsku, *industrial* glazbu, koja ne mora imati dodirnih točaka s orijentalnom glazbom.¹

Na tribal kostimu nema mjesta laganim i prozirnim tkaninama, satenu i ostalim sjajnim tkaninama, blještećim perlicama i resicama, pastelnim bojama, golim nogama (ne mislim stopalima, već da su noge otkrivene kao kod nekih egipatskih kostima), uskim suknjama, decentnom nakitu i slično. Također, teško da će se naći zlatna boja, jer je dominantan nakit sa sjajem starog srebra. Tipičan kostim koji pomaže u raspoznavanju ATS stila kostimiranja od ostalih stilova sadržava: rastezljivi *choli* top preko kojega se nosi 'grudnjak' prekriven starinskim teškim novčićima (*coin bra*), široka gypsy suknja preko dimija, turban i široki pojas oko bokova sa resicama i vunanim kićenkama (ovaj stil je kreiran u skupini FatChance).

---

¹ What is Tribal Style Bellydance?
http://www.youtube.com/watch?feature=player_embedded&v=v8LfGr-E-b8

4. 1. Tribal kostim i porijeklo elemenata kostima

Osobna fasciniranost ljepotom nakita koji nosim kao dio svog tribal kostima potaknula me da saznam nešto više o porijeklu tih ukrasa – tim više što uobičajene internetske stranice o američkom tribal stilu trbušnog plesa ne daju skoro nikakve podatke o razlozima zašto se u tribalu koristi baš određene vrste ukrasa ili materijala. Otkrila sam predivnu, ali i vrlo tužnu priču o jednom drevnom nomadskom plemenu koje još uvijek egzistira u stjenovitim i isušenim predjelima Afganistana. Ipak, osjećaj da nosim komad nakita koji je nosila neka žena *Kuchi* plemena (ili više generacija njih) i činjenica da je možda u svaki moj komad nakita ugrađena energija i neko životno iskustvo tih žena, ispunjava me strahopoštovanjem i divljenjem prema njihovom načinu života, ali i ponosom što, dok plešem, nosim upravo njihov nakit.

Slika 1. <http://www.orientalni-ples.com/> (15. 9. 2016.)

Slika 2. <http://www.orientalni-ples.com/> (15. 9. 2016.)

U srcu azijskog kontinenta, na obroncima planina zapadne Himalaje, od puste nizine uz Iran i Pakistan pa sve do zelenih stepa na sjeveru uz rijeku Amu Darja prostire se Islamska republika Afganistan. Jedanaest je puta veći od Hrvatske i ima 20 milijuna stanovnika podijeljenih u taife – etnojezične skupine. *Kuchi* pleme potiče iz paštunske skupine naroda. Naziv *Kuchi* je prijevod perzijske riječi koja označava osobu koja luta, putuje i živi u šatoru.

Originalno pleme Paštuni se priklonilo tekovinama moderne civilizacije i napustilo nomadski način života, dok su *Kuchi* zadržali svoju višestoljetnu tradiciju i ostali nomadsko pleme koje i danas konstantno migrira surovim krajem jugoistočnog Afganistana sve do pakistanske granice, u potrazi za boljim pašnjacima za svoju stoku. Malo je pisanih izvora koji opisuju njihov drevni način života u prošlosti. Danas je njihova egzistencija opasno ugrožena ratnim zbivanjima u Afganistanu: migracijski putevi su im prerezani minskim poljima ili zaštićenim vojnim područjima, na tisuće ih je poginulo ili ranjeno u bombardiranjima ili od nagaznih mina, a suša koja u Afganistanu traje posljednjih sedam godina desetkovala im je stoku – njihovo jedino sredstvo za preživljavanje i privređivanje. Potražite li pojam *Kuchi tribe* u internetsku tražilicu, naći ćete puno članaka iz američkih medija o ovom narodu i njihovim – prije svega – današnjim problemima s kojima se susreću u ratom zahvaćenom Afganistanu. Nažalost, članci su jako ispolitizirani i ne odražavaju pravi duh ovog drevnog nomadskog plemena.

Slika 3. <http://blog.dnevnik.hr/oaza/>

(15. 9. 2016.)

U religijskom smislu, *Kuchi* narod pripada u skupinu Muslimana Sunita, ali ima i onih koji prakticiraju druge vjere. Nitko u stvari ne zna koliko je danas preostalo pripadnika *Kuchi* plemena. Točan broj pripadnika ovog naroda je nemoguće izračunati zbog njihovog nomadskog načina života i čestih seljenja na ljetne ili zimske pašnjake preko pakistanske granice; procjenjuje se da ih ima oko 1.3 do 1.5 milijuna (populacija se od '60-ih godina prošlog stoljeća smanjila sa 2.5 milijuna). Čine više od 10% današnje populacije Afganistana. Jezik kojim govore zove se paštu ili paštuanski.

Iako su izrazito patrijarhalno društvo, poznato je da "Taliban nikada nije usudio prisiliti Kuchi ženu da nosi burku (feredžu, maramu koja potpuno prekriva glavu ostavljajući samo mali prorez za oči) i čak su im dopuštali da prodaju robu na tržnici". Gostoljubivost im je izuzetno važna osobina, baš kao i oslanjanje na tzv. *jirgu*, u doslovnom prijevodu 'plemenska mudrost', tj. sabor kojeg čine starješine i odrasli muškarci. Jirga zasijeda u trenucima kada treba donijeti neke odluke od važnosti za pleme te njegovanje bogatih, drevnih, samo njima svojstvenih običaja. Drugi važni atributi su im naglašavanje vlastite neovisnosti i slobode te biranje političkih vođa prema osobnosti, a ne ideologiji ili društvenim strukturama. Kuchiji su također poznati po svojoj čvrstoći – postoje priče o Kuchi ženama koje su, usred migracije plemena zastale kako bi se porodile i odmah potom se brzo pridružile svojoj karavani koja je za to vrijeme bila podmakla.

Kuchi žene nose odjeću koja se sastoji od prekrasno izvezenih oprava indigo plave i izrazito crvene boje. Obiteljsko bogatstvo očituje se – kako u predivnom ručno izrađenom nakitu i ukrasima koje svakodnevno nose – tako i u broju ovaca i ostale stoke koje posjeduju. Potpuno ukrašene, žene tjeraju stoku, prate karavane, obrađuju zemlju, podižu šatore, čuvaju ognjišta, prikupljaju drva za vatru, podižu djecu i obavljaju sve ostale poslove koje njihova zajednica zahtijeva. Njihov plemenski nakit majstorski je ručno izrađen od srebrne kovine, a osnovno kamenje koje se upotrebljava su lapis lazuli i karneol. Kako bismo razumijeli ovaj tip plemenskog nakita, važno je razumijeti povijest ovog kamenja i metala, baš kao i kako su baš od njih Kuchiji počeli izrađivati nakit.

Slika 4. <http://blog.dnevnik.hr/oaza/>

(15. 9. 2016)

Lapis lazuli je dobio ime od latinske riječi lapis, koja znači kamen, i arapske riječi azul, koja znači plavo. Doslovce prevedeno to znači "plavi kamen". Ovaj poludragi kamen može se pronaći u različitim bojama – od duboko plave, azurno plave, do zeleno-plave. U ranijim civilizacijama, ovaj je kamen bio najcijenjeniji među svim poludragim kamenjem, posebno u Mezopotamiji, Egiptu (kao simbol/amulet velike moći – faraoni su ga nosili kao centralni kamen na svojoj kruni) te u Babilonu. Rimljani su vjerovali da je lapis lazuli moćan afrodizijak. U srednjem vijeku, smatralo se da lapis lazuli "održava udove zdravima i oslobađa dušu grijeha, zavisti i straha". Također se smatralo da ovaj kamen pomaže u održavanju mentalnog i psihičkog zdravlja. Predivne žive plave nijanse na renesansnim platnima pripisuju se također ovom kamenu. Ovaj plavi kamen se iskopavao u nalazištima Afganistana (dolina Panjšir sjeveroistočno od Kabula), danas ga dobivamo iz rudnika Čilea.

Slika 5. <http://blog.dnevnik.hr/oaza/> (15. 9. 2016.)

Karneol je također poludragi kamen, a naziv je latinska riječ za bobicu ili trešnju. Svoje crvenilo duguje maloj količini željeza koju sadržava. Čvršći je i izdržljiviji nego lapis lazuli. Najbolji karneoli pronađeni su u Indiji. Muslimani su se oduvijek divili ovom kamenu. Muhamed je nosio srebrni prsten pečatnjak upotpunjen ugraviranim karneolom. Karneol ne prijanja uz vosak pa je bio upotrebljavan kao pečat – znak raspoznavanja. Iako relativno jeftin, karneol je kamen koji sadržava veliku toplinu i ljepotu. Smatralo se da nošenje karneola doprinosi samopouzdanju i pomaže samopoštovanju osobe koja ga nosi. Također se smatralo da pospješuje kreativne sposobnosti osobe, pročišćuje krv i uklanja toksine iz tijela. Srebro, točnije srebro od kojeg se kovao srebrni novac, održava svoju bjelkastu patinu i ne poprima zelenu ili crnu boju. Dobro srebro je izmiješano od posebne količine srebra i bakra. 'Sterling' srebro podrazumijeva 92.5% elementarnog srebra.

Primjer dobrog srebra je rani turkomanski ukras *sinsile* kojeg su iskovali pripadnici Ersari plemena iz planina Sjevernog Afganistana i južne Rusije. *Sinsile* se prevodi kao ukrasni povež za glavu, nešto kao 'veo'. Ovaj srebrni ukras je vrlo visoke kvalitete. U tradicionalnoj primjeni, *sinsile* se mogao ukloniti i namotati npr. oko ruke te upotrijebiti kao poseban ukras ili čak obrambeno oružje, ako je to bilo potrebno. Igle su sastavni dio ovog ukrasa, pa je on najvjerojatnije bivao ušivan u odjeću ili na leđni dio kožnih ogrtača. U tribal kostimografiji, *sinsile* se još naziva i *hazari*, a najčešće se nosi kao ukras na glavi, upotpunjen dodatnim ornamentima.

Slika 6. <http://visionarydance.com/> (15. 9. 2016.)

Slika 7. <http://visionarydance.com/> (15. 9. 2016.)

Kao što su dijamanti i zlato znak bogatstva ženama u zapadnom svijetu, tako su lapis lazuli, karneol i srebro isto to afganistanskim ženama. Kuchi žene nose svoj nakit i ukrase za kosu također i kao miraz. U današnje doba, one čak više preferiraju zlato nego srebro, upotpunjeno gorespomenutim kamenjem. Plemenski nakit se prodavao tek nakon što je u nekoj obitelji bivao nošen nekoliko generacija. I muškarci i žene nose odjeću ukrašenu stakalcima, što je česti motiv tribal remena. Današnji kuchi nakit veletrgovci nabavljaju u Afganistanu ili Pakistanu, gdje ga *Kuchi* prodaju ili mijenjaju za hranu i kućne potrepštine. To je tužna činjenica. U Centralnoj Aziji, tržnice na otvorenom imaju ogroman izbor ovakvog nakita. *Kuchi* nakit potreban za tribal kostimiranje može se naručiti i na brojnim internetskim stranicama ili improvizirati sa nekim sličnim komadima koji se mogu nabaviti kod nas (na uličnim štandovima ili u orijentalnim dućanima). Poneki komad hrvatskog tradicijskog nakita se također može upotrijebiti na u *tribal* kostimu.

Naručujemo li autentičan kuchi tribal nakit preko Interneta, često vam ga mogu isporučiti malo "oštećenog" (u smislu da nedostaje pokoja karikica, ali to se lako popravi povezivanjem običnom vunom). Naušnice su gotovo u pravilu uvijek nejednake, tj. asimetrične. *Kuchi* nakit uvijek je načinjen od u ovom tekstu navedenih materijala – sve ostalo su replike.

4. 2. Bandžara nomadi iz Indije i karakteristike njihove nošnje

Često prisutan motiv u tribal i tribal fusion kostimografiji su *choli* topovi sa otvorom na leđima, preko kojih se može, ali i ne mora nositi *coin bra* (esencijalni dio svakog *tribal* kostima), stakalca ušivena u tkaninu remena ili topa, te bijele kauri školjkice. Znamo da su stakalca na odjeći dio tradicionalnog načina odijevanja Kuchi nomadskog plemena iz Afganistana o kojem sam prije pisala, a pojavljuju se i na nošnji drugog nomadskog plemena – ovaj put iz Indije - čija je živopisna tradicija u odijevanju uvelike utjecala na kostime američkog tribal stila trbušnog plesa (ATS i tribal fusion).

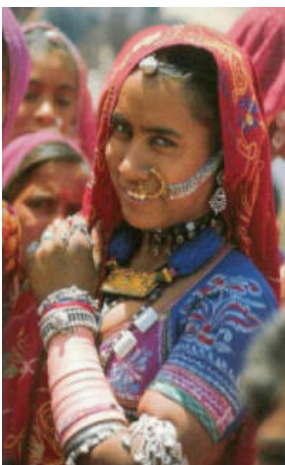

Slika 8. i Slika 9. <http://www.shira.net/> (15. 9. 2016.)

Bandžara je naziv za pripadnike romskog plemena iz Indije koji su preci današnjih Roma. U davna vremena, ovi su ljudi emigrirali iz svoje prvotne postojbine Radžastana na područja Srednjeg istoka, Sjeverne Afrike, Europe i Rusije. Naziv *Banjara* dodijeljen im je tijekom britanske kolonijalne vladavine, ali oni sebe nazivaju "Ghor". Unutar same Indije također su često migrirali, uglavnom između tri pokrajine: Maharaštra, Andra Pradeš i Karnataka.

Danas u ove tri pokrajine živi oko šest milijuna Bandžara Roma. Bandžare su vizualno šaroliko pleme sa isto tako šarolikom tradicijom. Njihov jedinstveni način oblačenja, tradicijsko nasljeđe, običaji i jezik (koji se zove lambadi) razlikuju ih od većinske populacije Indije, stoga se Bandžare često drže odvojeno. Ljudi iz ovog plemena majstori su u smišljanju i prepričavanju pripovjedaka, vole glazbu, pjesmu i ples. Muškarci sviraju bubnjeve dok žene u ritmu plešu u krugu. U religijskom smislu, pripadaju u hindu-animističku skupinu sa svojim vlastitim božanstvima, festivalima i animističnim ritualima. U religijskim ritualima često obavljaju žrtvovanja sitne stoke, a vjeruju i u nadnaravne pojave. Izrazito su ponosan narod sa jakom obiteljskom orijentacijom. “*Naik*” je naziv za muškarca, a “*Bhai*” za ženu.

Unutar obitelji blisko su povezani, a često po nekoliko udruženih obitelji živi u jednoj kućici ili u slamovima, redovito u lošim higijenskim uvjetima. Iako su stoljećima živjeli kao nomadi, a pojedine obiteljske zajednice i danas tako žive, danas se stil života pripadnika Bandžara plemena uvelike promijenio – morali su ostaviti stočarstvo i prihvatiti nadničarske poslove u građevinskoj djelatnosti. Unatoč tome, njihovi običaji, tradicija i drevne ceremonije su nadvladale ovu promjenu, pa je kod pojedinih obitelji instinkt za nomadski način života još uvijek netaknut. Sele se gdje god ima posla za njih, te postavljaju privremena ognjišta ili grade jednostavne domove od blata i bambusovih štapova. Čuvaju vrlo malo osobnih stvari i stvari za kućanstvo. Hranu pripremaju u zemljanim posudama, a limene posude su tek nedavno uveli u upotrebu i svega ih je nekoliko u svakoj obitelji. Mlađi naraštaji današnjih Bandžara Roma izabiru život u gradovima, pogotovo ako im on donosi stalan posao. Neki rade kao vozači rikši, dok su drugi prihvatili neki drugi posao.

Bandžara žene su lako prepoznatljive po svojoj živopisnoj odjeći ukrašenoj stakalcima i ušivenim novčićima. U prošlosti, Bandžara muškarci nosili su osebujne halje upotpunjene indijskim *dhotijem*, zajedno sa dugačkom bijelom košuljom i turbanom. Danas je muška odjeća uglavnom ista kao i kod drugih urbanih Indijaca.

Slika 10. <http://www.shira.net/> (15. 9. 2016.)

Žene Bandžara plemena zadržale su drevni način oblačenja kojije vjerojatno najšareniji od bilo koje druge plemenske skupine u Indiji. Bez sumnje, njihova odjeća i nakit razlikuje ih od ostalih plemena: dugačka široka suknja crvene boje s izvezenim bordurama žućkaste i zelene boje; *odhni* (ogrtač) pokriva glavu i dovoljno je dugačak da pada niz leđa i seže gotovo do koljena – također je bogato izvezen i ukrašen malim ogledalcima, baš kao i njihove bluze koje se zovu *choli*.

U izradi bandžarske nošnje upotrebljavaju se različiti materijali – srebro, mesing, nešto zlata, kauri školjke, bjelokost, životinjske kosti pa čak i plastika. Žene nose lijepe srebrne ukrase oko gležnjeva koji zveckaju dok one hodaju bose. Uočljive su predimenzionirane srebrne naušnice, a kosu im ukrašavaju ukusno posložene kauri školjkice, koje također nose i oko zapešća i gležnjeva. Stotine kauri školjkica koje žene Bandžara plemena nose, predstavljaju Lakshmi, božicu blagostanja. Veličina i količina ostalog nakita ponekad doseže apsurdne proporcije, ali nakit se ipak nosi kao dio tijela. Većina današnjih Bandžara žena rade različite poslove za dnevnu nadnicu, ali pritom uvijek nose sav svoj nakit i ukrašenu odjeću, pa makar njihov posao bio nošenje cigala i ostala pripomoć pri građenju kuće ili cesta. Uvođenje *choli* topa u tribal kostimografiju pripisuje se Mashi Archer, negdje oko 1980. godine. Masha ga je uvelike pojednostavnila, učinivši od njega jednobojan odjevni predmet, izrađen od pliša ili likre.

Ogledalca i kauri školjkice su sveprisutni na kostimima za ATS i *tribal fusion* – ogledalca na remenu oko bokova, a kauri školjkice u kosi, kao narukvice iznad lakta ili prišivene na gornji ili donji dio kostima... Uvođenje kauri školjkica pripisuje se tribal fusion plesačici Mardi Love (koja pleše u grupama The Indigo i Bellydance Superstars), koja je stilski imala veliki utjecaj na noviju tribal fusion kostimografiju. Prema autorici *The Tribal Bible* Kajiri Djoumahni, kauri školjkice su se prošlih stoljeća koristile kao sredstvo plaćanja u Sjevernoj i Istočnoj Africi, te na Bliskom Istoku. Kajira još kaže i da vodoravno pričvršćena kauri školjkica na tradicionalnom folklornom kostimu predstavlja oko, a okomito pričvršćena kauri školjkica simbolizira vaginu.

Slika 11. <http://www.trbusni-ples.com.hr/> (15. 9. 2016.)

Slika 12. <http://www.trbusni-ples.com.hr/> (15. 9. 2016.)

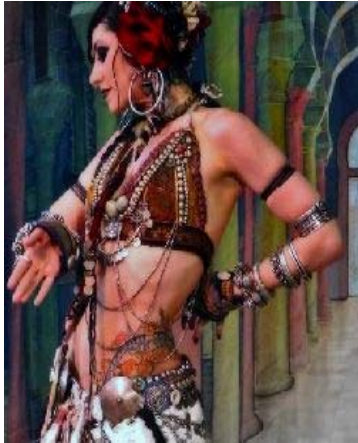
4. 3. Kineski narod Miao i njihov utjecaj na tribal fusion kostimografiju

Danas postoji oko osam milijuna pripadnika Miao etničke skupine, što ih čini brojčano nadmoćnima nad ostalih 55 kineskih etničkih skupina. Uglavnom su raspoređeni po kineskim pokrajinama Guizhou, Hunan, Yunnan, Sichuan, Guangxi, Hubei i Hainan. Njihovo se nasljeđe proteže unatrag do drevnog "Chiyou" plemena - primitivnog društva iz kineskog centralnog platoa blage klime i dostatnih padalina. Za vrijeme vladavina dinastija Shang i Zhou, preci Miao naroda započeli su uspostavu svog kraljevstva u donjem toku i pritokama rijeke Jang-ce. Kasnije su postepeno migrirali prema južnim dijelovima Kine (današnji Hunan, Guizhou, Yunnan, Hainan, Guangxi i druge pokrajine). Stari pripadnici Miao naroda govorili su svojim miao-yao austronezijskim jezikom. Danas govore kineski. Tradicijski, Miao narod vjeruje u više različitih bogova, a štuju i svoje pretke te zmajeve. Vjeruju da sve u prirodi ima svoj vlastiti duh, što je dovoljno moćno da bi upravljalo njihovim životima. Nakon svake prirodne ili društvene nedaće, pozvat će čarobnjaka kako bi proveo ceremoniju istjerivanja zloduha koji je nedaću uzrokovao. Danas neke od Miao porodica pripadaju i kršćanskoj religiji.

Slika 13./1., 13./2., 13./3. <http://www.shira.net/> (15. 9. 2016.)

Vrlo su vični ručnom izrađivanju predmeta, ukrašavanju, vezenju i lijevanju nakita. Njihov je talent u ručnom radu nadaleko poznat. Miao vez i srebrnina su delikatni i iznimne ljepote. Šeširi, ovratnici, suknje, manžete, nosiljke za bebe – sve je to iznimno maštovito, bogatih uzoraka, ukrašeno simbolima cvijeća ili ptica, ali čistih linija. Djevojčice počinju vesti oko sedme godine, pa do vremena puberteta postaju već jako iskusne u ručnom radu. Tradicionalna odjeća Miao naroda je šarena i maštovita. Muškarci uglavnom nose lanene jakne prošarane raznim bojama preko kojih prebace vunenu dekidu geometrijskih uzoraka ili kratke jakne zakopčane po sredini ili ulijevo s dugim hlačama i širokim remenima i dugim crnim šalovima. Ženska odjeća varira od sela do sela. U zapadnoj pokrajini Hunan i sjevernoistočnoj pokrajini Guizhou, žene nose komplete koji se sastoje od jakne zakopčane na desnoj strani i hlača, sve bogato dekorirano i izvezeno. U drugim područjima, žene nose kratke jakne širokih kragi i široke suknje. Posebni primjerci tradicionalnih suknji dosežali su i do 40 podsuknji! U svečanim prigodama nose veliku količinu svog poznatog srebrnog nakita. Miao narod jako voli pjesmu i ples. Njihove su pjesme vrlo milozvučne, lijepih rima i dubokog emocionalnog sadržaja. Između više varijanta njihovog plesa, najkarakterističniji je ples uz lušen (njihov najdraži tradicionalni instrument), ples uz bubnjeve te ples na klupi. Veliki su organizatori sezonskih festivala: u mnogim područjima imaju Festival kuća na brodu, Festival cvijeća i planina (5. svibnja), Festival kušanja mlade riže (između lipnja i srpnja), Festival čiste svjetlosti te Festival početka Jeseni. U pokrajini Yunnan posebno je značajna i svetkovina "Koračanje preko planinskog cvijeća". Parovi koji nemaju djece koriste ovu priliku da bi obnovili svoje zavjete bogu plodnosti, dok mladi ljudi pjevaju ljubavne pjesme. U tribal fusion kostimografiji često se upotrebljavaju Miao narukvice, koje se ne nose oko zapešća, već ispod i iznad lakta. Također i Miao naušnice, kakve često nose plesačice plesne skupine The Indigo te ostali srebrni ukrasi za kosu. Caroleena Nericcio, umjetnička direktorica skupine Fat Chance Belly Dance, gotovo ne skida svoje Miao naušnice.

Slika 14. <http://www.trbusni-ples.com.hr/> (15. 9. 2016.)

4. 4. Tetovirane trbušne plesačice

Prije pet godina prvi put se pisao o plesačicama skupine Fat Chance Bellydance, bilo je svega nekoliko tetoviranih skupina. Stvari su se otada uvelike promijenile. Danas postoje tetovirane plesne grupe trbušnih plesačica raspoređene po cijelom teritoriju SAD-a. Glavne plesačice tri najtalentiranije plesne grupe iz San Francisco Bay Area: Fat Chance, Ultra Gypsy i The Indigo. *Fat Chance* – pionirke tribal plesa - plesačice koje graciozno uklizavaju u prostoriju. Cvjetovi im ukrašavaju kosu, prsti se ritmično igraju činelicama, a tradicionalni kostimi otkrivaju tetovirane trbuhe. Plesna skupina Fat Chance Bellydance, jedne od najtalentiranijih plesnih grupa u Americi, koja je – više no ijedna druga – doprinijela inspiriranju i spajanju umjetnosti tetoviranja sa ovom drevnom plesnom formom. “Ljudi mi često govore da ih naš ples i *body art* u obliku tetovaža oduševljavaju, objašnjava Carolena Nericchio, osnivačica grupe Fat Chance. Baš kao što su i započele ovaj trend tetoviranja plesačica, Fat Chance su također svijetu predstavile potpuno novi plesni stil ‘American Tribal Style’. ”U tradicionalnom trbušnom plesu, plesačica improvizira korake”, objašnjava Carolena, “U ‘American Tribal’ stilu plesačice plešu organizirane u pravilnu formu dok samo jedna (voditeljica) vodi pokrete, a ostale ju slijede. Upotrebljavamo kodirane korake i neverbalnu komunikaciju. Šest od osam plesačica je tetovirano. Kada smo se mi, osnivačice plesne grupe, prvi put susrele, bile smo zapanjene otkrićem da nas je većinu tetovirala ista umjetnica. Njeno ime je Vyvyn Lazonga. Osjećale smo da su naše tetovaže formirale jaku povezanost među nama, koja nas je i spojila”, kaže Carolena, “smatrale smo da je to jako čudno i uzbudljivo”.

Nije iznenađujuće da su neke od Caroleninih tetovaža inspirirane kulturom Bliskog Istoka. Plavi dijamant na njenim leđima, vuče svoje porijeklo od uzoraka s amuleta Tuarega, sjevernoafričkog berberskog plemena. Fatimina ruka je simbol koji nalazimo diljem područja na kojemu je rasprostanjena arapska kultura, kao amulet koji štiti od zlih duhova. Arapska riječ “*ghawazee*” na njenim leđima ima dva značenja: plesačica i prostitutka.

Slika 15. <http://www.trbusni-ples.com.hr/> (15. 9. 2016.)

Povezivanje trbušnog plesa i seksualnosti nije uobičajeno samo u arapskoj hemisferi: vlasnici noćnih klubova sa Zapada desetljećima su deplasiravali trbušni ples organizirajući nastupe smiješno-jeftine produkcije, koji su za publiku bili stimulativni u seksualnom smislu ili otvoreno erotični. Neupućeni su vrlo lako pogrešno shvaćali pokrete orijentalnog plesa kao seksualnu animaciju. Ovakva nagađanja povrijedila su i razljutila svaku plesačicu.

5. Komunikacija i ples

Kakva je povezanost komunikacije i plesa?

Istraživanja o komunikaciji ukazuju da se više od 70 posto odnosi na neverbalnu komunikaciju što uključuje ton glasa, teksturu, zvukove, disanje, geste, ekspresije lica, napetosti mišića itd. Neverbalno izražavanje esencijalna je komponenta u cjelokupnoj dimenziji onoga što nazivamo komunikacijom. Stoga, kroz ples učimo što svjesnije neverbalno komunicirati, i kroz ples se mnogo lakše i brže povezujemo sa svojom unutrašnjosti i drugim ljudima.

Kakvu ulogu igra trbušni ples u poboljšanju neverbalne komunikacije?

Vjerujem da trbušni ples donosi ženi mnogo holističke korisnosti. Fizičko tijelo je često spremište emocionalne boli. Kada žena ima loš govor tijela, koji odaje signale žrtve, puno više je vjerojatno da će patiti od zlostavljanja. Trbušni ples podučava vrlo moćnim pozitivnim postavkama, koje rezultiraju pozitivnom promjenom. Efekt toga je promovacija pozitivne povratne sprege od drugih, jer ljudi reagiraju na samopouzdan asertivan jezik tijela. Ta povratna sprega može jedino za rezultat imati povećanje samopoštovanja. Mnoga istraživanja sugeriraju i govore nam o tome, da načinom na koji mi promatramo sebe utječemo na perspektivu drugih o nama.

Naprimjer: Dominantnost muške kulture danas, u velikom broju utječe na to da se žene stide svoje seksualnosti. Žene koje osjećaju da nisu prilagođene patrijahalnoj definiciji ljepote, često se osjećaju nesretno glede svog osobnog identiteta. Čak i žene koje su konvencijalno lijepe često misle da nisu.

Zašto postoje predrasude prema ovom plesu?

Trbušni ples koji se izvodi po noćnim klubovima, na zabavama "narodnjaka" i po američkim filmovima, nažalost je zapadnjački pogled na ovaj ples, koji nema mnogo veze sa pravim trbušnim plesom. Popularnost takve iskrivljene verzije trbušnog plesa odgovorna je za predrasude i odbojnosti žena prema ovome plesu. Ovaj ples je senzualan i erotičan, ali nipošto nije vulgaran, niti je namijenjen seksualnom zavođenju. Bit trbušnog plesa na Istoku leži u improvizaciji i neformalnosti. Najčešće ga žene plešu između sebe, ili ga izvode među prijateljima i na proslavama gdje slave život.

Uporaba trbušnog plesa u zabavne i turističke svrhe?

Osim za razonodu žena i međusobna druženja, neke danas poznate osobe koristili su tu vrstu plesa kao svoj performans, a to su:

Slika 16. <http://www.slobodnadalmacija.hr/scena/showbizz/clanak/id/228419/kreator-markovic-severina-mi-nije-ostala-duzna> (15. 9. 2016.)

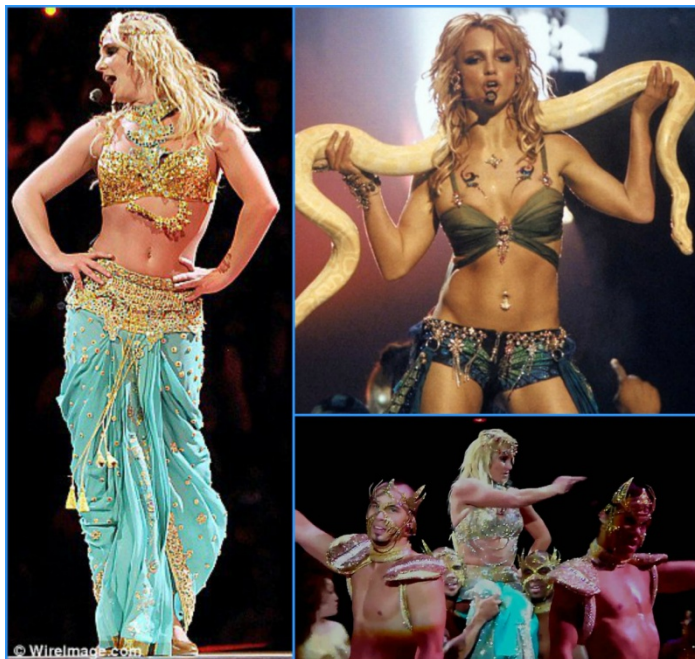

Slika 17. http://karleusa.blogspot.hr/2011_06_01_archive.html (15. 9. 2016.)

Slika 18. <http://weheartit.com/entry/group/6976533> (15. 9. 2016.)

Britney Spears američka pop-pjevačica još davne 2001. g. napravila je svijetsku senzaciju pojavivši se na dodjeli MTV (Video Music Awards) sa pjesmom I'm slave for U sa zmijom oko vrata. Nakon toga na svojoj svjetskoj turneji 2009. g. tbušni ples koristila je kao performans uz pjesmu *Me against*.

Slika 19. <http://www.dailymail.co.uk/tvshowbiz/article-1162266/Is-belly-dancing-Britney-Star-gives-gutsy-display-latest-show.html> (15. 9. 2016.)

Slika 20. <http://www.dailymail.co.uk/tvshowbiz/article-2198431/Christina-Aguilera-Ive-thin.html> (15. 9. 2016.)

Slika 21. <https://www.pinterest.com/pin/417286721695626228/> (15. 9. 2016.)

Slika 22. <http://www.whosdatedwho.com/dating/sarah-brightman> (15. 9. 2016.)

Svakako valja spomenuti kolumbijsku pjevačicu Shakiru koja od početaka pa sve do danas svoju karijeru gradila na korijenima trbušnog plesa, učivši ga od malih nogu od svoje bake.

Slika 23. <https://www.pinterest.com/explore/shakira-belly-dance/> (15. 9. 2016.)

To su samo od nekih domaćih i svjetskih zvijezda glazbeno-filmske industrije koji su u svojoj karijeri koristili čari orijentalnog tj. trbušnog plesa i svojim kreativnim performansima oduševljavali su publiku diljem svijeta. Danas se u turističke svrhe koristi ples u sklopu hotelskih resorta kao tečajevi plesa za turiste, a u njihovim night klubovima za mlađe generacije. Karakteristično je za destinacije poput Egipta, Tunisa, Maroka, ali u današnje moderno doba, velikom brzinom se prate trendovi te razne tečajeve plesa pod tim naravno podrazumijevamo i trbušni, može se naći gotovo na svakoj turističkoj destinaciji, namjenjeno zabavi i relaksaciji njihovim posjetiocima.

Slika 24.

6. Zaključak

U ovom seminaru pisala sam o trbušnom plesu, tj. o različitim stilovima trbušnog plesa a to su Egipatski stil, (Raqs sharg, Beledi, Saiidi, Shaabi, Melaya leff), Turski stil, Tribal stil i American Tribal Fusion, Američki kabaretski, Romski stil, drum solo, moderan indijski, klasičan indijski stil, Hawaii-ska Hula, Tahiti-ski Oro, Afro-brazilski kroz povijest pa sve do danas te o različitim kulturama i njihovim kostimima. Opisala sam vrste glazbe uz koju se pleše koji stil, što plesačice oblače i o obući koju nose za određeni stil plesa. Kulturu sa Bliskog Istoka pa do Zapada, stilovima plesa te o komunikaciji kroz ples, poboljšanju neverbalne komunikacije i zašto postoje predrasude prema ovoj vrsti plesa.

Moje osobno mišljenje kao trbušne plesačice jest da je kod nas potpuno krivi stav prema ovoj vrsti plesa te ga ljudi ne prihvaćaju kao umjetnost, nego na orijentalni ples gledaju kao nešto "prljavo" i nemoralno. Ne shvaćaju da je to vrsta umjetnosti koja nam dolazi sa Istoka. Ples je namjenjen od žena za žene, kao vrsta zabave i rekreacije, a ne seksualnom zavođenju.

7. Literatura

Internet

1. <http://www.tojeto.hr/drumtidam/> 01.09.2016
2. <http://www.orientalni-ples.com/> 25.08.2016
3. <http://www.trbusniples.net> 01.09.2016
4. <http://oaza.blog.hr> 22.08.2016
5. <http://www.neodance.com/hrvatski.htm> 23.08.2016
6. <http://www.visionarydance.com> 23.08.2016
7. <http://www.shira.net> 22.08.2016
8. <http://www.jillina.com> 25.08.2016
9. <http://www.lotusmoondance.com> 01.09.2016
10. <http://www.trbusni-ples.com.hr/> 01.09.2016

8. Sažetak

Rad proučava trbušni ples od samih početaka pa do danas. Motivi plesa su različiti od obrednih, svečani, društveni, estetski i dr. Ples je umjetnost koja ne poznaje granice, njenim se pokretima izražavaju sve emocije, možemo reći da je društvena aktivnost prisutna u cijelome svijetu. U starom Egiptu ples je bio neophodan dio kulture. Pa su ga svrstali u 6 kategorija: religiozni plesovi, ne-religiozni svečani plesovi, haremski plesovi, plesovi za gozbe, borbeni plesovi, ulični plesovi. Bio je razvijen u Indiji, na bliskom Istoku, u Turskoj, Africi, kasnije se počeo širiti i Europom. Plesačice su bile različitih profila od haremskih pa do uličnih. Haremski plesovi bili su znatno profinjeniji od onih uličnih. Izvodili su se na više načina: kao solo ples, ples u dvoje, ples u troje i kao grupni ples. Plesačice koje su žene zabavljale glazbom i plesom nazivale su se Chengi. One su bile iznimno popularne zabavljačice. Migrirajući sve južnije u Egipat, romske Chengi plesačice postaju sve slobodnije u svojim nastupima i počinju nastupati i pred muškom publikom. Tada dobivaju novi naziv Gawazee plesačice. Gawazee plesačice su bile profesionalne, putujuće plesačice koje su zarađivale mnogo novaca. Žene su plesom uzdržavale obitelj, priskrbljivale sredstva i slavu, i slavom i dobar brak. Oblačile su svilu i nosile bogat nakit oko gležnjeva, ruku, vrata, te novčića na čelu i rinčice u nosu. U Egiptu učene plesačice dobivaju naziv Ahmel. Kako su se razvijale plesačice tako su se razvijali i mnogobrojni plesni stilovi, a neki od njih su: egipatski stil, turski stil, tribal stil, romski stil, Indijski stil, hawaiiiski te afro-brazilski stil. Različiti stilovi plešu na različite načine koristeći saidi, krila, svijećnjak, činelice, veo, talambas. Kroz povijest pa sve do danas možemo pratiti kako se razvijela glazba i nakit te naravno plesni kostimi ali i same plesačice. Danas najbolju sliku te Istočnjačke kulture možemo pratiti kroz Bellydance Evolution by Jillina Carlano i njezin tim plesača koji pokrivaju sva plesna područja i tehnike, uz muziku i kostime. Putujući po svijetu održavaju seminare i prenose tu kulturu.

Ključne riječi: ples, trbušni ples, žena,

9. Summary

This paper is about belly dance from the very beginning until today. Dance is an art that knows no boundaries, its movements are expressing all the emotions, we can say that social activity is present in the whole world. Dance guarantees joy and inspiration and has a favorable psychotherapeutic effects and positive impact on physical health. In ancient Egypt the dance was an essential part of the culture. So they divided into 6 categories: religious dances, non-religious ceremonial dances, harem dances, dances for the feast, fighting dances, street dances. Belly dance was developed in India, the Middle East, Turkey, Africa, later began to spread through Europe. Dancers were different profiles of the harem to the street dance. Harem women were decorated and educated both in dance and music (played the harp and others. Instruments). Harem dances were much more sophisticated than the street. Were carried out in several ways: as a solo dance, dance for two, three and dancing in a group dance. Dancers that women are entertained with music and dancing, were known as Cheng. They were extremely popular entertainers. Migratory all south in Egypt, Roma Cheng dancers are becoming more freely in their performances and they started performing in front of a male audience. Then get a new name Gawazee dancers. Gawazee translated from Egyptian means winners heart. Gawazee dancers were professional, traveling dancers who were earning a lot of money. The women dance support the family, supplied the funds and fame, and glory, and a good marriage. They wore silk and rich jewelry worn around the ankles, hands, neck, and coins on the forehead and earrings in the nose. Such learned dancers get a new name Ahmel. How did they evolve so dancers have evolved and numerous dance styles, and some of them are: the Egyptian style, Turkish style, tribal style, gypsy style, Indian style, hawaiiiski and Afro-Brazilian style. Various styles of dance in different ways using saidi, wings, candlestick, zills, veil, kettle drum. Throughout history up until today can be traced to the develop music and jewelry, and of course dance costumes but also the dancers. Today the best picture and Eastern culture can be traced through Bellydance Evolution by Jillina Carlano and her team of dancers covering all areas of dance and technique, with music and costumes. Travelling around the world hold seminars and transmit this culture.

Key words: dance, belly dance, women